

חברה בע"מ או "יותר ממועדון"?

:: אבשלום בן-צבי

Més que un club – יותר ממועדון

ברצלונה היא, ביחד עם ריאל מדריד, אחד משני מועדוני הספורט הגדולים בספרד. בנוסף לקבוצות הכדורגל והכדורסל הידועות שלה, היא מפעילה קבוצת משנה, קבוצות מקצועניות בכדוריד, הוקי גלגליות וכדורגל באולמות, וכן 8 קבוצות חובבים בתחומים שונים, החל מבייסבול ואתלטיקה, ועד כדורסל נכים.

אך ברצלונה אינה מועדון ספורט מקצועני רגיל. המועדון נמצא בבעלותם של 162,979 חברים וחברות, שמשלמים דמי חברות שנתיים של 116 יורו. בתמורה לכך, הם מקבלים הנחות והטבות ברכישת כרטיסים, אבל גם את הזכות לבחור ולהבחר להנהלת הקבוצה. פעם בארבע שנים הם בוחרים את נשיא המועדון. הקבוצה צפויה להכניס השנה רווח נקי של כ-15 מיליון יורו. בניגוד למנצ'סטר יונייטד, ברצלונה לא תשלם דיווידנד ל"משקיעים" בה. חברי המועדון, שהם גם בעלי, יודעים שהכנסות המועדון ישמשו להשקעה חוזרת בהצלחת קבוצות הספורט שלו. אכן, כמאמר הסיסמה של הקבוצה: Més que un club – יותר ממועדון.

הבדל נוסף בין שתי הקבוצות נוגע לשאלת הפרסום על חולצות השחקנים שהוא, כידוע, אחד ממקורות המימון העיקריים של קבוצות הכדורגל המקצועניות. על החולצה של היונייטד מתנוסס הלוגו הגדול של חברת AIG ששילמה בעבורו 26.6 מיליון דולר לעונה, וכבר הודיעה שלא תחדש את החוזה כשיפוג במאי 2010, לאור הקשיים הפיננסיים אליהם נקלעה.

מנגד, ברצלונה נמנעה לאורך שנים מפרסום בחזית החולצה שלה, עד שהחליטה בשנת 2006 להוסיף לחולצה את הסמל של Unicef, סוכנות האו"ם למען ילדים, והתחייבה לתרום לה 0.7 אחוז מתקציב המועדון.

גמר ליגת האלופות (אליפות אירופה בכדורגל למועדונים) שנערך ברומא ב-27 במאי האחרון, הפגיש את מנצ'סטר יונייטד וברצלונה – שני מועדונים בעלי היסטוריה מפוארת, שתי קבוצות כדורגל התקפיות ואטרקטיביות, וגם שני מודלים שונים להתנהלות של מועדון ספורט.

מנצ'סטר יונייטד היום אינה מועדון ספורט, אלא חברה כלכלית פרטית, שהכניסה (לפני תשלומי המס) כ-160 מיליון דולר בשנה האחרונה. בשנת 1990 הפך המועדון לחברה הנסחרת בבורסה. איש העסקים היהודי-אמריקני מלקולם גלייזר, הבעלים הנוכחי, החל ברכישת מניות הקבוצה בשנת 2003, והשלים את ההשתלטות עליה באביב 2005, כשהוא מוחק אותה מהבורסה. עסקת ההשתלטות הייתה ממונפת מאוד, כאשר 1.4 מתוך 1.5 מיליארד הדולרים נלקחו כהלוואה, שתמורתה מושכנו כל נכסי המועדון, כולל האצטדיון וחוזי השחקנים. באופן זה, רוב תשלום הרכישה אמור להיות ממומן בסופו של דבר מרווחי המועדון.

חלק מאוהדי הקבוצה, שחששו שמכך וכן מכך שהמאמצים למקסם את הרווחיות יבואו על חשבון ההשקעה בקבוצה ויפגעו בקשר שלה עם הקהילה המקומית, הקימו את Football Club United of Manchester. מדובר במועדון כדורגל בבעלות האוהדים ובניהול דמוקרטי, שאמור לייצג את רוח המועדון האמיתית של מנצ'סטר יונייטד, ושאמור לפעול גם לצמצום המסחור הגובר של ענף הכדורגל, הנובע בעיקר מן השליטה שיש לחברות הטלוויזיה על קביעת מועדי המשחקים.

לאוהדי היונייטד היה ממי ללמוד. אוהדי קבוצת ווימבלדון הקימו מועדון כזה בשנת 2002 בעקבות ההחלטה חסרת התקדים של הנהלת המועדון שלהם "להעביר אותו דירה" מלונדון לעיירה מילטון קיינס, במרחק של כמעט 100 ק"מ. אבל ישנה גם דוגמה בולטת יותר.

מנצ'סטר יונייטד היום אינה מועדון ספורט, אלא חברה כלכלית פרטית, שהכניסה (לפני תשלומי המס) כ-160 מיליון דולר בשנה האחרונה.

בניגוד למנצ'סטר יונייטד, ברצלונה לא תשלם דיווידנד ל"משקיעים" בה. חברי המועדון, שהם גם בעלי, יודעים שהכנסות המועדון ישמשו להשקעה חוזרת בהצלחת קבוצות הספורט שלו. אכן, כמאמר הסיסמה של הקבוצה: Més que un club – יותר ממועדון.

שלה: "באימונו של כוכב העבר ההולנדי יוהן קרווייף, זכתה הקבוצה בארבע אליפויות ספרד רצופות וכן באליפות אירופה הראשונה של המועדון. תקופה זו היא שהפכה את ברצלונה באופן סופי למועדון על, עם קהל אוהדים גדול בכל העולם, והכנסות גבוהות שמאפשרות לו להתמודד ברמה הגבוהה ביותר.

כאמור, אחד החששות הגדולים של אוהדי מנצ'סטר יונייטד היה מפני העברת המועדון, שצמח בעיר תעשייתית באנגליה, לידיו של משקיע זר מארה"ב, שזר לתרבות הבריטית ובפרט לתרבות הכדורגל. מן הבחינה הזו, מצבה של ברצלונה בטוח: היא מקפידה לשמור על שילוב של שחקנים ספרדים וקטלאניים במועדון, כשהאחרונים זוכים לרוב לאהדה גבוהה במיוחד והופכים לסמלי המועדון. אמנם שלישיית החלוצים הפנטסטית של ברצלונה הורכבה השנה מצרפתי, קמרוני וארגנטיני (הנרי, אטו ומסי, שכבשו לכרם 72 שערי ליגה – רק שתי קבוצות בליגה כבשו יותר שערים מהם!), אבל צמד "המוחות" שניהלו את הקבוצה במרכז המגרש היו צ'אבי הקטלאני ואינייסטה הספרדי, שניהם משחקים בקבוצות הכדורגל של ברצלונה מילדות. קפטן הקבוצה הוא הקטלאני קרלוס פויול, שהצטרף לקבוצת הנוער של ברצלונה. את התמונה סוגר הקטלאני ז'וזף (פפ) גוארדיאולה, מאמן הקבוצה: הוא נולד בפרבר של ברצלונה ושימש כקפטן ב"קבוצת החלומות" של תחילת שנות ה-90. את קריירת האימון שלו התחיל בשנה בעברה בקבוצת המילואים של המועדון, אותה העלה ליגה. העונה, בעונתו הראשונה כמאמן ראשי, ולאחר מספר עונות שבהן כשלה הקבוצה בהשגת מטרותיה, הוליך גוארדיאולה את הקבוצה לעונת שיא, בה זכתה באליפות ספרד, בגביע הספרדי ובליגת האלופות, תוך הצגת כדורגל התקפי נפלא ובלתי-נשכח.

מאז שהוקמה בשנת 1899 על ידי השוויצרי האנס גאמפר בשיתוף פעולה עם אנגלים וקטלאנים, מייצגת קבוצת הכדורגל של ברצלונה זהות המשלבת מרכיבים של קטלאניות ושל בינלאומיות. הקבוצה הפכה לשגרירה הידועה ביותר של מחוז קטלוניה, ששאף לאורך השנים לשמור על אלמנטים של זהות עצמאית בתוך ספרד או בנפרד ממנה.

כידוע, העיר ברצלונה הייתה מעוז של הדמוקרטים במהלך מלחמת האזרחים. נשיא הקבוצה נרצח בראשית המלחמה, ובמהלך שנות הארבעים וראשית שנות החמישים, נוהלה הקבוצה על-ידי נשיא שאותו מינה השלטון הפאשיסטי של פרנקו. תקופה זו תרמה רבות להיווצרות יריבות עזה מאוד, הנמשכת עד היום, בין ברצלונה לבין ריאל מדריד, הקבוצה שנתמכה על-ידי השלטון הפאשיסטי. בתקופה זו נעשה ניסיון לדכא כל סממן של זהות קטלאנית, ונאסר השימוש בשפה ובדגל. יציעי האיצטדיון הביתי של ברצלונה הפכו אז למקום היחיד בו ניתן היה, בחסות האנונימיות של ההמונים, לעשות שימוש פומבי בסממנים אלה. כך הפכה הקבוצה למייצגת האחרונה של הזהות הקטלאנית.

מצב דברים זה נמשך גם בספרד החופשית של היום. הקבוצה ממשיכה להקפיד על שימוש בשפה הקטלאנית בכל פרסומיה הרשמיים, סרט הקפטן מעוצב בצבעי הדגל הקטלאני והמועדון הביע תמיכה פומבית בשאיפות להרחיב את סמכויות האוטונומיה של המחוז. המועדון אף זכה בפרס הגבוה ביותר שמעניקה ממשלת קטלוניה, והוא תומך בפעילותה של נבחרת קטלוניה. במישור הבינלאומי מתבטאת סיסמת המועדון במעורבות מוגברת בפעילויות חברתיות שונות להגברת הסולידריות, באמצעות תרומה לסוכנויות האו"ם, קידום משחקי ראוה למען השלום, ותמיכה במדינות מתפתחות.

למרות הזהות הקטלאנית החזקה, לא התקיימה בקבוצה התנגדות לשיתוף שחקנים ספרדים, ולמעשה במשך שנים רבות התבססה הקבוצה על שחקנים רבים ודומיננטיים שאינם קטלאנים. דבר זה אינו מובן מאלי: אתלטיקו בילבאו, המועדון הבאסקי הבכיר, נמנע מלקבל לשורותיו לא רק שחקנים זרים, אלא גם ספרדים.

ברצלונה נהנתה גם מתזמון טוב: בתחילת שנות ה-90, בעת שעליית הטלוויזיה המסחרית ושידורי הלוויין הזרימו לענף הכדורגל סכומי כסף עצומים שאיפשרו לו חשיפה עולמית נרחבת, הציגה ברצלונה את "קבוצת החלומות

בזמן שלטון פרנקו,
הפך האיצטדיון הביתי של
ברצלונה למקום היחיד בו
ניתן היה, בחסות האנונימיות
של ההמונים, לעשות שימוש
פומבי בסממני הזהות
הקטלאניים.

אבשלום בן צבי
הוא חבר בקבוצת
הבחירה של
המחנות העולים
והובב כדורגל

avshalombz@gmail.com